

Mozart

Salzburgban látott napvilágot két-
száz évvel ezelőtt (1756. I. 27.)
s Bécsben temették el, feltelen közös
sírba, százhatvanöt éve (1791. XII. 5.).
Két dátum ... alig egy emberöltő, s az
európai zenei életben feltűnik egy
üstökös, végigszáguld az égboltozaton.
Fényét: létét itt hagyta az utókorra:
újandéknak

A „csodagyermek”-et egyelőre csa-
ládja ünnepli: a három-négy éves fiúcs-
ka hallás után játsza mindazt, amit
nénje zongorázik, lapról olvas, jelent-
kezik első szerzeményeivel. Az ünnep-
lésből hamarosan részt kér a szülővá-
ros, az ország, a világ. Hét éves és
sorra nyílnak meg előtte az akkori
Európa legigényesebb városai: Mün-
chen, Bécs, Mannheim, Párizs, Lon-
don ... majd az olaszországi utak kö-
vetkeznek: Verona, Milano, Bologna,
Róma, Nápoly ... s mindenütt világra-
szóló siker. A gyermek elkápráztatja
hallgatóit sokoldalúságával: rögtönöz,
lapról kísér, szimfóniákból első látásra
játsza a csembalo (zengora őse) szó-
lamát, letakart billentyűzeten játszik,
első hallásra leírja hibátlanul a pápai
kórus által előadott művet ... Ugyan-
akkor mindenütt mindent megtanul,
amire lehetőséget nyújtanak életkörü-
lményei. Mintha érezné, hogy neki
sietnie kell, pályája meredeken ível
s mondanivalója sok. Tanul a múltból
s a jelenből, ismerkedik kiváló zene-
szerzőkkel, zenei eredményekkel, meg-
tanulja nemcsak látni, hanem meg-
érteni, ábrázolni, zenei nyelven kife-
jezni az életet a maga sokoldalúsága-
ban.

S ahogy felfedezte az életet, szűk

korlátokat jelentett számára az érseki
udvar, ahol szolgálatot teljesített, —
az önérzetes fiatal művész végérvénye-
sen oltkógyja önző „mecenását”: „Az
én becsületem mindennél drágább ...
Ha kétszer kapcarongya voltam, har-
madszor nem lehettem többé ...” s be-
lekerül az osztrák főváros forgatagába.
Szép reményekkel, nagyratörő terve-
kel, művészi álmokkal indult s mivé let-
tek magas szárnyaló elképzelései? ...
A tíz bécsi év, mely életéből még hát-
ra volt, több gondot, csalódást, keserű-
séget okozott az érzékeny, finomlelkű
költőnek, mint örömet; több árnyékot
jelentett, mint fényt. Kétszer is a ki-
vándorlás gondolatával foglalkozik.
Bécs helyett Prága jelentett számára
sikert a sikertelenségben, megértést, ér-
tékelést a mellözésben. Az osztrák fő-
városban, mint előadóművészt érté-
kelik, hiszen csodálatosan rögtönöz,
fantáziál, de ha zeneszerzői tevékeny-
ségéről esik szó, akkor még előkelő
pártfogójának is túl merésznek tűnik.
Alkotásra szánt drága óráit előszó-
báiban való várakozás, előkelő tanít-
ványokkal való foglalkozás vagy hang-
versenyrendezés emésztli fel, hogy fenn-
tarthassa családját. S mindezek mellett
családi gondok, anyagi bajok, betegség
nem egyszer gátolják alkotó munkájá-
ban. Ezek ellenére egymást érik a
szébbnél-szebb, tartalmasabbnál-tar-
talmasabb alkotások.

Színpadi műveiben, operáiban, az
egyszerű pásztorfiú és pásztorleány
szerelme mellett (Bastien és Bastien-
ne) megtalálják a romantikus ele-
mekben gazdagabb fiatalok életét
(Szókitetés a szerályból), a hüberti ud-
var hanyatló erkölcsi felfogását ki-
pellengérezve, az élelmes, urának eszén
túljáró alattaoló típusát (Figaró há-
zassága), az életigenlés és könnyelmű

lovagi életmód kettősségét (Don Juan),
a nemes emberi tulajdonságok győzel-
mét — a jóságét, szeretetét a gonosz-
ság, ármánykodás jelett —, a világo-
ság diadalát a sötétség jelett (Varáz-
sjuvola).

Akár színpadon szólal meg a zene-
szerző, akár hangszeres műveit hall-
gatjuk (m-moll, Esz-dur, C-dur — Ju-
piter — szimfónia stb.), dallamai egy-
aránt szívből jönnek, szívhez szólnak,
melegük, erejük lélekbemarkoló, mert
melyeségesen igazak; az embert, az em-
beri életet mintázzák;

Haldától majdnem másfél évszázad-
nak kellett eltelnie addig, amíg
könyved, színes, de mindig mélyen tar-
talmas muzsikája megtalálja igazi
közönségét: a dolgozókat. A világ hal-
ladó muzsikusai fiszellellet hajtának
fejet nagysága előtt. Népszerűsége —
különösen a Szovjetunióban és a népi
demokratikus államokban — egyre nő.
Műveinek terjesztésével — népszerűsíté-
sével szolgálhatjuk leginkább em-
lékét.

BENKŐ ANDRÁS